

גיטין מט

משה שווערד

בענין גזירה שוה

1. ספר שערים מצויינים בהלכה

דף מט. ר' עקיבא אומר לא בא הכתוב אלא לגבות לניזקין מן העידית. צ"ע שלא מצאתי במפרשים מה יעשה רע"ק עם הגזירה שוה. ואפשר שלא קיבלה מרבנן, ואין אדם דן גז"ש מעצמו. ועדיין תמוה שלא העירו מזה כלום. שוב ראיתי בס' נחלת משה דעמד על זה, וכתב נמי דרע"ק לא קיבל הגז"ש מרכותיו.

2. שיטה מקובצת מסכת בבא קמא דף ו/ב

נאמר שדה למעלה. תימה אמאי תני רבי ישמעאל שלוש עשרה מדות ותו לא והא כי היכי חשיב בנין מכתוב אחד ומשני כתובים הכי נמי לחשוב גזירה שוה מכתוב אחד כי הכא דשדה דלמעלה ומטה בכתוב אחד. ותירץ ה"ר שמואל ז"ל מבמבורקא אחרי שגזירה שוה נידונית בשתי תיבות הדומות זו לזו אם כן מה לי כתוב אחד מה לי שני כתובים ולא שייך לחלק אלא בבנין אב. מיהו רבינו תם ז"ל מפרש לקמן פרק הכונס כל היכא דקאמר כי האי לישנא נאמרה תיבה זו למעלה ונאמרה תיבה זו למטה לא דייננן ליה בגזירה שוה אלא כמו למוד סתום מן המפורש. ע"כ ממהר"י כהן צדק ז"ל:

3. תוספות מסכת ערכין דף טו עמוד א

הווי להו שני כתובין הבאין כאחד - וא"ת מה ענין זה לשני כתובין הבאין כאחד כיון דגבי שדה מקנה איכא ג"ש למילף חומש משדה אחוזה וגבי מקדיש בית ליכא ג"ש ושמא הכא דכתיב והעריך גבי מקדיש בית כמאן דכתיב וחשב או שמא י"ל וחשב אין זו ג"ש גמורה אע"ג דקרי ליה הספר ג"ש וה"נ אשכחן בפ"ק דב"ק (דף ו:): גבי נאמר שדה למעלה ונאמר שדה למטה קרי ליה התם ג"ש ואור"י דאינו ג"ש גמורה או שמא י"ל משום דכתיב קודש גבי מקדיש שדה אחוזה וכתיב נמי קודש [גבי] מקדיש בית וקודש קודש ג"ש גמורה היא מש"ה קרי ליה ב' כתובין הבאים כאחד.

4. ספר דבר יעקב

דן מאי טעמא דרבי ישמעאל נאמרה שדה למטה ונאמרה שדה למעלה - הגמ' להלן קוראת לדרשה הזאת גזירה שוה. והשטמ"ק [ב"ק ו:]: מביא בשם מהר"י כץ שהוי גזירה שוה ממש, שדה שדה. ובשם ר"ת שאינה גזירה שוה [ולשון הגמ' לאו דוקא], אלא ילפינן סתום מן המפורש. וכ"כ התוס' [ערכין טו. ד"ה הווי] דאינו גז"ש גמורה.

רש"י [ב"ק ו:]: כתב שר"ע סובר שלא אתי גז"ש ומפיק מפשטותיה דקרא. ואפשר שכוונת רש"י

משום שאינו גז"ש גמורה, אבל גז"ש גמורה מפיק מפשטותיה דקרא.

5. מצפה איתן (ב"ק דף ו)

דף ו ע"ב רש"י ד"ה מיטב שדהו של היאך דקא מפלס דהיינו שדה של מזיק ולא אחי גז"ש ועקר ליה לקרא. והכי מוכח נמי אליבא דר"ש פ"ג דכתובות (דף לח ע"ב) אבל ק"ל לחמאי לא אמר הכא אהני גז"ש ואהני קרא כיון דאיכא לקיומי לקרא כדאמר ר' ישמעאל כגון דזיבורית דמזיק לא שויי' כעדות דניזק דמשלם ליה ממיטב ידי' אבל היכא דזיבורית דמזיק שוייה כעידית דניזק לישלם ליה מינייכו הו"ל וכיבחה גז"ש דשיימינן בדניזק. דכה"ג אמר החס בפ"ג דכתובות (דף לג) גז"ש דתחת. וה"ל מנינו ברפ"ה דפסחים (דף נח) דמוקי לה אביי דר"ש ס"ל כמ"ד בזיכין קודמין למוספין. ובפ"ג דיומא (דף לד) מפרש טעמא דמ"ד הכי דגמר חוקה חוקה מחביטין ופריך דח"ה ליקדמו לנסכים כחביטין ומשני דלכסי אהני כווס כווס דכתיב בבזיכין לאחר אלמא דר"ש גופיה ס"ל אהני גז"ש ואהני קרא. ובשלמא ר' ישמעאל דל"ל החס אהני גז"ש ואהני קרא ליק אדר' ישמעאל דשמעתין כמ"ש בחי' בס"ד אבל לר"ש קשיא. וכן ס"ל נמי בסנהדרין (דף נו ע"ב). ואפשר דמש"ה דקדק רש"י ז"ל לפרש מיטב שדהו ישלם דהיאך דקא משלם דהיינו שדה של מזיק לומר דה"ש דלא ניחא ליה לר"ש לומר כר"י דאהני גז"ש היכא דהיה שדיס דניזק כזיבורית דמזיק דשיימינן בדניזק דא"כ אחי' לה גז"ש ועקר ליה לקרא מפשטיס דתמט דשיימינן בדמזיק ולא מלי לקיומי' אפי' ככה"ג דזיבורית דמזיק לא שווייה כעידית דניזק דאי אחי' דאי ה"ל זיבורית כעידית דניזק הו"ל מלי יכיב ליה השתא נמי מסתברא דמלי יכיב ליה מעידית דשלמא דהו"י טפי מעידית דניזק וכמ"ש מהרש"א לקמן (דף ז ע"ב). ורחמנא אמר מיטב שדהו ואלו אמרת בשל עולם הן שמין וכדאמר לקמן בפשיטות אליבא דר"ש וכי היכי דפשיטא ליה דמיטב רחמנא בקרא דמיטב שדהו ישלם דאין שמין בשל עולם ה"ל דמיטב דלא ליחייב ליה דזיבורית ידי' אפי' הו"ל כעידית דניזק תה"ע. דאי לא דמיטב כה"ג לא הו"ל ממטב נמי בשל עולם. וע"כ לגמרי תיטע' רחמנא דלא לישיימי' בדניזק ומש"ה לא אהני הכא כלל גז"ש ולפת"ש החוס' בערכין (דף עו) ובס' ש"ת בשם ר"ם דכל היכא דקאמר כי האי לישנא נאמרה תיבנה זו למעלה כו' לא דייטקן ליה גז"ש אלא כמו למוד קמוס מן המפורש אחי נמי שפיר: |

- עיין בדף מא: "לימא בהא קמפלגי דמר סבר הקישא עדיפא ומר סבר גזרה שוה עדיפא לא כדולי עלמא גזירה שוה עדיפא ושאי הכא דאיכא למיפריך..."

- תפארת יעקב מסכת גיטין דף מא עמוד ב

שם דכ"ע גזירה שוה עדיפא ומשום דאיכא למיפריך כו'. לא מציינו כה"ג לדחות בפירכא רק ש"ו וכה"ג אבל גז"ש לא שייך לדחות בפירכא כלל. ונראה לי דהכוונה הכא כיון דע"כ תברא לגז"ש דלאו לכל מילי הוא שהרי אשה אינה יוצאה בכסף כעבד ממילא יש לנו לקיים ההיקש ולא לדחותו לגמרי מכח הגז"ש כיון דבלא"ה לאו לכל מילי איתמר נימא דלהא נמי לא איתמר...

6. תפארת יעקב מסכת גיטין דף מט עמוד א

בגמרא ור"ע סבר דהיאך דקא משלם, פירש"י והכי קאמר ר"ע לא בא הכתוב להקל וכו'. והוא דחוק דלישנא דר"ע לא משמע הכי כלל אבל הכוונה פשוט דכלפי דס"ל לר"י דאהני גזירה שוה ואהני קרא ובא הכתוב לאשמועינן תרתי חדא ג"ש לשום בעידית דניזק היכי דשווי כזיבורית דמזיק וחדא היכי דלא שווי כזיבורית דמזיק לשלם לו ממיטב דמזיק ור"ע פליג עלי' דלא בא הכתוב רק לאופן השני לגבות לניזקין מעידית של מזיק אבל בהך גוונא היכי דשווי כזיבורית דמזיק לא מיירי קרא בהכי כלל ולעולם גבי מעידית של מזיק, ובהכי ניהא ג"כ מה שיש לתמוה לפי מה שכתבו התוס' לעיל בד"ה אמר אביי דעיקר הקושיא דהך לא בא הכתוב משמע דלהקל בא א"כ לא תירץ ראב"י על עיקר הקושיא כלום, ולהג"ל ניהא כיון דר"י תרתי קאמר בדניזק ובדמזיק שפיר שייך לא בא הכתוב רק אחד לשום בדמזיק.

7. ספר דבר יעקב

הו"ר ישמעאל וכו' אהני קרא דאי אית ליה למזיק עידית וזיבורית וזיבורית ידיה לא שויא כעידית דניזק דמשלם ליה ממיטב - א. הרא"ש [ב"ק ו:] מביא מחלוקת מה הדין כשהזיבורית דמזיק שוה פחות מעידית דניזק, ויש למזיק גם בינונית ששוה יותר מעידית דניזק, ו"א שהמזיק יכול לשלם בבינונית, ונחשב ששילם בעידית דניזק כיון שהבינונית שוה יותר מעידית דניזק, והרא"ש בעצמו סובר שבכה"ג חייב המזיק לתת עידית ידיה. הריטב"א אצלנו סובר כמו הו"א, וטעמיה דכיון שהבינונית שוה יותר מהעידית דניזק, א"כ מקיים דין תשלום לפי עידית דניזק, וסברת הרא"ש שהי גוה"כ שאם אין למזיק קרקע כמו עידית דניזק או צריך להתקיים דין עידית דמזיק, ואינו יכול לתת בינונית דמזיק.

8. ספר דבר יעקב

ח | תד"ה שור וכו' ועוד י"ל דכולהו נזיקין פטורין בהקדש וכו' – יוצא מחלוקת בין שני התירוצים, שלפי תירוץ א' דוקא שור המזיק הקדש פטור, ולפי התירוץ השני כל המזיקים הקדש פטורים. ונחלקו בזה הראשונים, שיטת רש"י [ב"ק ו:] שכל המזיקים פטורים אם הזיקו הקדש. השיטה והמאירי [ב"ק ו:] מביאים שיטת הראב"ד ותוס' שנין ותוס' ר"פ שס"ל ששור שהזיק הקדש נתמעט רק מנזקי קרן, אבל בנזקי שן ורגל חייב.

9. ספר דבר יעקב

יז | לא יהא אלא בעל חוב ובעל חוב דינו בבינונית – מקשים הרשב"א והפנ"י דבע"ח מה"ת דינו בזיבורית, ורק מדרבנן דינו בבינונית, וא"כ כאן לענין לימוד ק"ו דאורייתא הוה ליה למימר בע"ח דינו בזיבורית. א. הרשב"א מתרץ שכוונת הגמ' שאפ' מדרבנן אינו אלא בבינונית, ואיך קאמר עידית. ב. עוד תירץ שפריך דמתנ' קתני בע"ח בבינונית, ומתנ' קתני תיקון העולם, וא"כ מוכח ממתנ' שמה"ת דינו בזיבורית, ולפ"ז באמת קושית הגמ' שדינו בזיבורית. ג. המהר"ם שיף מבאר קושית הגמ' בע"ח דינו מבינונית מדרבנן משום נעילת דלת, והכא שלא שיך התקנה יגבה מזיבורית. ד. הפנ"י מתרץ שפריך אפ' לר"ש [להלן ע"ב] שדריש טעמא דקרא, ולדידיה מה"ת בע"ח דינו בבינונית, מ"מ הוי רק בינונית ולא עידית. יוצא לדינא בין לרשב"א בין לפנ"י שהאומר הרי עלי מנה לבדק הבית משלם בבינונית עכ"פ

10. ספר דבר יעקב

יט | לעולם דנגחיה תורא דידן לתורא דהקדש ור"ע סבר לה כר"ש בן מנסיא וכו' – מקשים הראשונים [הרשב"א אצלנו והשטמ"ק ב"ק ו:] בשם ר' ישעיהו [למה הוצרך ר"ע לומר קל וחומר שלהקדש משלם מיטב, ולא קאמר כיון שאין מיעוט להקדש

ממילא הקדש הוי בכלל פרשת נזיקין שמשלם ממיטב.

א. הרשב"א כאן והתוס' שאנץ [ב"ק ז. בתירוצ' שני] מתרצים דגבי מיטב כתיב וכיער בשדה אחר, דמשמע שדה אחר כמוהו. מיהו מק"ו מרבינן לה דשדה אחר לאו מיעוט גמור הוא.

ב. ר' ישעיה בשם הריב"א מתרץ דפרשת קרן לא איירי כלל בהקדש לא בתם ולא במועד, דבתמות רעהו כתיב, ובמועד כתיב או נודע כי שור נגח הוא דמעיקרא והיינו של רעהו, ומש"ה צריך לרבות הקדש בק"ו.

ג. התורא"ש [ב"ק ו:] תירץ כי מוקמינן דסבר כר"ש בן מנסיא לא בא לאשמעינן חידוש של מיטב, אלא חידוש שהוא חייב, לאפוקי מרבנן שפוטרים במזיק הקדש, ונקט ק"ו להקדש דאיירי ביה.

11. ספר שערים מצויינים בהלכה

שם ע"ב מפני מה אמרו הניזקין בעידית כו', ומפני מה אמרו בע"ח כבינונית. ע"י ברי"ף וברא"ש דגרסי מפני מה אמרה תורה: וכן בירושלמי (ה"א) איכא מ"ד דבע"ח מן התורה כבינונית. ובפנ"י מפרש דהכא ר"ש הוא דדריש טעמא דקרא, ופליג אדעולא לקמן (ג.) דסבר דמה"ת בויבורית, והא דעולא תנאי היא, ע"י במס' ב"ק (ח.). אבל בקצה"ח (ס"ו קב) כתב, דבע"ח מה"ת בויבורית, ור"ש ס"ל כעולא, והלשון מפני מה אמרה תורה אין זה ראייה דהוי מן התורה, דכה"ג אשכחן טובא בש"ס דנקט לשון תורה על דברי חכמים וכמש"כ בספר המצות להרמב"ם (שרש א), אלא דחכמים תקנו כבינונית, לכן נקטו מפני מה אמרה תורה, וכ"כ הרשב"א, כלומר כיון שתקנו משום נעילת דלת מפני מה לא תקנו שיהא אף בעידית כניזקין. וע"י בפירוש הריב"א על התורה (משפטים כב-ד) ובדין הוא שישלם לו זיבורית אלא תקנו חכמים לשלם בינונית כדי שלא תנעול דלת בפני עניים. אבל שיטת הרמ"ה [מובא בנמוק"י ב"ק ב: מדפי הרי"ף] דלר"ש בע"ח גובה מה"ת בעידית.

12. רמב"ם הלכות מעילה פרק ח

[ח] ראוי לאדם להתבונן במשפטי התורה הקדושה, ולידע סוף עניינם כפי כוחו.

13. הגדה של פסח - נוסח ההגדה

אוהז המרור בידו ומראה אותו למסובין:
מרור זה שאנו אוכלים על שום מה? על שום שמררו המצרים את חיי אבותינו במצרים. שנאמר, וימררו את חייהם בעבדה קשה בחמר ובלבנים ובכל עבדה בשדה את כל עבדתם אשר עבדו בהם בפרך:

14. שו"ת מגנת אלעזר [ח"ג ס' ס"א]

ניכ בכל הנלוות וינח לידי נכסול נשאיכ
כשמוציא טעם לא נדרך יסוד ועיקר שזוהו ביקר
הטעם אז אין חיקור בעל טעם נולדות ולדרכה
על זה איכא לנוי קראי כונו קראי לרבותינו
הלשונים בספריהם והלכתי קס נדקוס.

15. ספר דבר יעקב

על ר"ש. מיהו התוס' חדשים [שם] והמנ"ח [תסד-ד]
כתבו שגם שם יש נ"מ.
ובספר מרגליות הים [סנה' כא. אות ה] הביא
משו"ת מקום שמואל שכתב שכל המחלוקת האם
דורשים טעמיה דקרא לסתור פשטות המקרא, כגון
לא תחבול בגד אלמנה שסתם הכתוב בין עניה בין
עשירה, אבל היכא שליכא סתירה לפשטות המקרא
לכו"ע דרשינג טעמא דקרא. גם התורא"ש [ב"מ
ז. ד"ה היתה] כתב שהיכא שליכא סתירה לפשטיה
דקרא לכו"ע דורשים טעמיה דקרא.
והתומים [צז-ט] כתב שודאי אין מצוה ללא
טעם, אלא שאם ע"פ רוב שייך הטעם, סובר ר'
יהודה שאין להשגיח שבמיעוט ליכא הטעם, אלא
הולכים אחר הרוב, ולפי ר"ש אם יש דבר שלא
שייך בו הטעם, נתמעט שאינו בכלל הדין של הרוב.
ובש"י ר' אלחנן [ב"מ סימן מא] מקשה מהגמ'
[ב"ק ב:] שילפינג תולדה דקרא מקרא, מה קרא כוונתו
להזיק הני נמי כוונתם להזיק, וקשה אם לא דרשינג
טעמיה דקרא מנא לן שקרא חייב בגלל שכוונתו
להזיק, ותירץ דדוקא טעמיה דקרא לא ילפינג, אבל
לומר מהו גדר הדין, שפיר אמרינג, ולכן מגדירים
שגדר קרא הוי שהתורה חייבה משום שכוונתו להזיק.

(א) ר' יהודה לא דריש טעמא דקרא ור"ש
דריש טעמא דקרא - לכאורה קשה דמצינו בספר
החינוך ושאר ראשונים [כגון רמב"ם הל' ע"ז יב-א
וז' שנותנים טעמא דקרא, וכי כל דבריהם רק אליבא
דר"ש]. והנה כתבו התוס' [ד"ה ור"ש] לא פליגי
אלא היכא דאיכא נפקותא כגון גבי אלמנה או לא
ירבה לו נשים. ומבאר המהר"ם שלכו"ע אפשר
לתת טעם לבאר דיני התורה, ורק היכא שע"י נתינת
טעם יוצא נ"מ לדינא, פליגי אם דורשים טעמא
דקרא ואומרים הנ"מ. והתורא"ש מסתפק בזה האם
פליגי גם היכא דליכא נ"מ.

בגמ' [סנה' קיב.] אמר ר"ש מפני מה אמרה
תורה נכסי צדיקים שבעיר הנידחת יאבדו, מי גרם
להם שיגורו בתוכה ממונם לפיכך ממונם אבד.
וכתב רש"י דר"ש דריש בכל דוכתא טעמא דקרא.
ומקשה התויו"ט [סנה' פ"י מ"ה] דהכא כיון שאין
נ"מ לכו"ע דרשינג טעמא דקרא. ולכאורה צ"ל
דרש"י סובר שגם היכא דליכא נ"מ פליגי רבנן

16. מהר"ם מלובלין מסכת גיטין דף מט עמוד ב

תוס' ד"ה דר"ש היא דדריש טעמא דקרא לא פליג אלא היכא דאיכא נפקותא וכי. נ"ל דקשה להו לתוס' דמאי פלוגתא שייך
לומר על זה דמה יזיק לן אי דרשינג טעם על המקרא ונותנינג טעם לשבח על איזה מצוה מהתורה ולכך כתבו לא פליגי
אלא היכא דאיכא נפקותא פי' נפקותא בדין שהדין משתנה לפי הטעם וק"ל:

17. חידושי הריטב"א מסכת יומא דף מב עמוד ב

רבי שמעון היא דדריש טעמיה דקרא. פי' דעביד דינא לפום טעמא דקרא בלחוד, דאילו רבנן אע"ג דדרשי טעמא דקרא בכל דוכתא מכל מקום כל היכא דכתב רחמנא שום דין מוחלט לא מבטלי מיניה מידי משום טעמא דקרא אלא סבירא להו דלא פליג רחמנא וכבר פרישנא לה בב"מ בס"ד וכן במסכת סנהדרין בס"ד.

18. מרומי שדה מסכת גיטין דף מט עמוד ב

רבינא אמר לעולם מתניתין ר"ע היא דאמר מדאורייתא בדמזיק שיימינן כו'. וכתבו התוס' דלא פליגי אלא בדאיכא נפ"מ בדין דמשום האי טעמא בדמזיק שיימינן. וכוונתם דלרש"י הוי הפ' מיטב שדהו דמזיק ולחכמים הוא בדניזק, וא"כ אנן דקי"ל דלא כר"ש באמת מודה ר"ע לר"י, וזהו דוחק גדול לומר דר"ע ס"ל כר"ש דדרשינן טעמא דקרא. אבל כ"ז לטעמייהו דאפשר דלא דרשינן מיטב שדהו ישלם מהאיך דקא משלם, ואנן דייקנן לעיל להיפך, וא"כ אין נפ"מ בזה בפ' המקרא, ומעתה במאי פליגי ת"ק ור"ש. ונראה דרבינא ס"ל כרבא להלן, דהא דגובין מן היתומים זיבורית אינו אלא כשיש טעם לדבר, ומעתה דוקא לר"ש דדריש טעמא דקרא וא"כ דוקא מיניה ולא מן היורשין, משא"כ לרבנן גם מן היתומין גובין מן העידית. והכי מוכח גוף הסוגיא דלהלן כאשר יבואר אי"ה. או אפילו רבינא דלא כרבא יש נפ"מ לענין יורשים גדולים, דקי"ל כהרא"ש דגובה לכו"ע מן העידית, וזה תלוי במחלוקת ר"ש ורבנן:

19. ספר דבר יעקב

שהוי בבינונית. [ותירץ ע"פ רש"י [ד"ה כגון] שכתב שהכא מיירי שמת בנו, וכן מוכח מהתוס' [ד"ה אלא], וא"כ מיירי בחיוב כתובה לאחר מיתה. ולפ"ז אם בנו חי וגירש אשתו, האבא הערב מתחייב לתת בינונית.] והרש"ש מקשה שמשמע מהפוסקים שמיירי שבנו חי, ואעפ"כ כיון שגירושין אינו שכית, עיקר ההתחייבות של הערב בכתובה היא אם ימות, ולכן מתחייב זיבורית אף אם מגרשה. וכן משמע מחי' הר"ן [ד"ה ניזקין] שאף אם מגרשה הערב חייב זיבורית, אבל המאירי [ד"ה הוזכר] כתב שרק אם הבן מת הערב חייב זיבורית, וכן אם גירשה ואח"כ מת הבן חייב בזיבורית, ומשמע דאם גירשה חייב בינונית.

י' כתובת אשה דלאחר מיתה גביא – הרש"ש מקשה שאיכא כתובה גם בגירושין ולא רק אחרי מיתה, וא"כ נימא שהערב מתחייב כמו כתובה מחיים

20. ספר דבר יעקב

יא [ותיפוק ליה דערב דכתובה לא משתעבד ערב הוי השתעבדות בלי מעשה קנין, ולכן רק היכא דמיחסר כגון שהמלוה נותן כסף ללוה מחמת בקשת הערב, אז בהויא הנאה שהמלוה מאמין לו ומוציא ממון על פיו [דהערב] גמר ומשעבד נפשיה, [כדאיתא בב"ב קעג:], אבל בכתובה שאינו חסר מידי אינו משתעבד, ואע"פ שהתחייב להשתעבד אין לו גמירות דעת ואין ההתחייבות תלה

21. ספר שערים מצויינים בהלכה

בקבלן. פרש"י שנעשה עליה קבלן, שהתפיסה בנו מטלטלין לכתובה, והיא מסרתן לידו בתורת קבלנות והחזירתן לבנו. ע"י במפרשים שטרחו לפרש דברי רש"י, ואעתיק רק דברי הריטב"א וז"ל, פרש"י שכנו התפיסה מטלטלין לכתובה, והיא מסרתן לידו [האב] בתורת קבלנות, והחזירן לבנו. | וברמב"ם (אישות פי"ז ה"ט) כתב, החילוק בין ערב לקבלן, דהערב אומר הנשאי לזה ואני ערב על הכתובה, וזה לא מהני, שלא חסרה כלום, ומצוה עשה, אבל אם האב אמר לכלתו תנשאי לבני ואני ערב וגם קנו מידו מהני, שהאב בעד בנו משעבד עצמו וגמר ומקנה, וקבלן היינו שאומר להאשה הנשאי לזה, ואני נתן לך הכתובה חייב כו'. וע"י בביאור הגר"א (אהע"ז סי' קב ס"ק כא) דהרמב"ם דלא כרש"י כאן שדוקא בהתפיס מטלטלין. וכתב בתשו' מבי"ט (סי' שלט) שאם האם היא אלמנה ונכנסה להיות ערבנית לכתובת בנה, דאין דינה כמו האב, ודוקא בהאב אמרינן דמשעבד נפשיה, ע"ש ראיותיו.

22. דף על הדף גיטין דף מט עמוד ב

בגמ': דערב דכתובה לא משתעבד בקבלן.

ומבואר, שערב אינו משתעבד בכתובה אלא בערב קבלן. בטעם הדבר שערב אינו משתעבד מבואר בהמשך דברי הגמרא, משום שמצוה קעביד.

לפי זה ביאר בחכמת התורה (ויגש) מה שיהודה אמר ליעקב (בראשית מג, ט), 'אנכי אערבנו מידי תבקשנו', ולכאורה למה הצורך להוסיף 'מידי תבקשנו', ולא היה די במה שאמר 'אנכי אערבנו'. אלא משום שיהודה עשה מצוה בערבותו, שהחיה את משפחתו ברעב, והיה מקום לומר שמשום כך אין ערבותו מחייבת, לפיכך הוסיף ואמר 'מידי תבקשנו', דהיינו שנהיה ערב קבלן, וקבלן לעולם משתעבד.